

Papa LAV XIV.

Nagovor tijekom opće audijencije

9.9.2026.

Niz kateheza o dokumentima Drugoga vatikanskog koncila

Pastoralna konstitucija “Gaudium et spes” (GS 12-22)

Ljudsko dostojanstvo: dar i odgovornost

(Čitanje: Ps 8,2.5-7)

Braćo i sestre, dobro jutro i dobro došli!

Koncilaska konstitucija “Gaudium et spes”, posvećujući svoje prvo poglavlje dostojanstvu ljudske osobe, ističe da je ono temelj i preduvjet onih “vrijednosti koje se danas najviše cijene”, ali koje ne smiju izgubiti vezu sa svojim “božanskim izvorom” kako bi se izbjegla moguća iskrivljenja nastala zbog “iskvarenosti ljudskoga srca” (GS 11).

Put koji je omogućio da se jasnije prepoznaju obilježja i temeljna prava ljudskoga dostojanstva zasigurno predstavlja jednu od najznačajnijih stranica ljudske povijesti. No taj put još nije dovršen te se mora suočiti sa starim i novim proturječjima koja priječe njegovo potpuno ostvarenje.

Crkva jasno daje svoj doprinos podsjećajući da ljudsko dostojanstvo proizlazi iz samoga bića ljudske osobe. Imao sam prigodu to ponovno istaknuti i u nedavnoj enciklici “Magnifica humanitas”: “Svaku osobu Bog je zamislio i htio da uđe u povijest zajedništva s Njime, s drugima i sa stvorenim svijetom. Njezino dostojanstvo ne ovisi o sposobnostima koje posjeduje, o bogatstvu ili položaju koji zauzima, niti o dobrim ili lošim odlukama koje donosi, nego je dar koji joj prethodi i nadilazi ju, a Bog ga daje kao izraz svoje ljubavi koja nikad ne prestaje” (br. 50).

Beskrajno dostojanstvo ljudskoga bića ukorijenjeno je u njegovu identitetu stvorenja koje je stvoreno “na sliku Božju”, sposobno upoznati i ljubiti svojega Stvoritelja. To je naum i dar ljubavi koji nadilazi druga stvorenja, a ona su čovjeku povjerena da se za njih skrbi te da njima upravlja i njima se služi na slavu Božju (usp. GS 12).

U svjetlu vjere možemo razumjeti krajnji temelj dostojanstva ljudske osobe, jer Sin, “objavljujući otajstvo Oca i Njegove ljubavi, potpuno otkriva čovjeka njemu samome i objavljuje mu uzvišenost njegova poziva” (GS 22).

Osoba uvijek podrazumijeva odnos, zajedništvo i sudioništvo s Bogom i s drugima. To znači sinovski odnos prema Bogu Ocu te bratski odnos s Kristom i sa svim ljudima. Takvo poimanje isključuje zatvorenost u samoga sebe. Biti osoba znači prepoznati sebe kao dar koji treba dijeliti, rasti i sazrijevati u prihvaćanju, uzajamnosti i služenju.

To je dostojanstvo povjereno odgovornosti svakoga od nas. Istodobno ono zahtijeva solidarnost i uzajamnu brigu, nadilazeći brojna krivotvorenja i manipulacije koje još uvijek narušavaju njegovo ispravno shvaćanje i priječe njegovo ostvarenje. Zbog odluka protivnih ljudskom dostojanstvu, koje su se donosile tijekom povijesti, i danas se “čovjek nalazi razdijeljen u samome sebi”, a “sav ljudski život, pojedinačni i društveni, pokazuje obilježja dramatične borbe između dobra i zla, između svjetla i tame”. Ipak, na to krhko i ograničeno stanje možemo gledati s nadom, jer je “sam Gospodin došao osloboditi čovjeka i dati mu snagu, obnavljajući ga iznutra i izgoneći ‘kneza ovoga svijeta’ (Iv 12,31) koji ga je držao u ropstvu grijeha” (GS 13).

Konstitucija “Gaudium et spes” također naglašava da se ljudsko dostojanstvo odnosi na cjelovitu osobu te zato valja nadvladati dualistička shvaćanja: čovjek je “jedinstvo duše i tijela”. Svako svođenje tijela na “predmet” kojim se može proizvoljno raspolagati uvijek predstavlja nijekanje dostojanstva osobe. “Nije dopušteno prezirati tjelesni život čovjeka”, nego valja “smatrati vlastito tijelo dobrim i dostojnim poštovanja, upravo zato što ga je stvorio Bog i što je određeno za uskrsnuće u posljednji dan”, pazeći da ono ne postane “rob izopačenih sklonosti srca” (GS 14), jer smo svi ranjeni grijehom.

Na kraju, “Gaudium et spes” ističe tri posebno važna izraza dostojanstva ljudske osobe: razum, koji čovjeka čini neumornim tražiteljem istine (br. 15); savjest, po kojoj čovjek svom životu daje jedinstvo i smisao (br. 16); te slobodu, koja ga čini odgovornim nositeljem vlastitih odluka (br. 17).

To su dimenzije koje su međusobno usko povezane. Upravo se u savjesti istina prepoznaje kao istina, a sloboda ju može iskusiti kao svoj temelj i mogućnost. Duh Sveti, koji daje život u Kristu, oslobađa nas i trajno nam potvrđuje dostojanstvo djece Božje, oslobađajući nas straha i vodeći nas prema konačnom cilju, prema punini života iznad smrti, koju nam je Krist obećao. Jedino u Njemu otajstvo čovjeka nalazi svoje pravo svjetlo; od Njega primamo svjetlo za zagonetku patnje i smrti, a s Njime idemo ususret uskrsnuću.

Draga braćo i sestre, stvoreni na sliku Božju, po Kristu i za Krista, primili smo jedinstveno i neizbrisivo dostojanstvo. Nastojmo ga uvijek promicati i braniti svjetlom i snagom Evanđelja.